

FUNCȚIILE DE PRODUCȚIE ȘI PROTECȚIE ALE PĂDURILOR DIN JUDEȚUL SUCEAVA

Dr. ing. Radu Ichim
Stațiunea Experimentală
de Cultura Molidului

Dacă ținem seamă de suprafața pe care o ocupă, de valoarea și productivitatea lor, de potențialul stațional existent, de formele de relief și peisajul pe care-l oferă, de vestigiile istorice ale trecutului din această zonă ne dăm mai bine seama de rolul social economic al pădurilor de aici. Menționăm că județul Suceava ocupă primul loc pe țară în privința procentului de împădurire și a suprafeței pădurilor. Referitor la suprafața de pădure care revine pe cap de locuitor, județul Suceava se află pe locul trei, cu 1,4 loc/ha, după județele Caraș Severin și Covasna. În unele ocoale silvice din zona montană, cum ar fi Cârlibaba, Dorna Candreni, Crucea, Broșteni ș.a. se ajunge chiar și la 0,2 loc/ha, ceea ce creează dificultăți în executarea lucrărilor silviculturale și de exploatare din cauza lipsei mâinii de lucru.

Resursele forestiere însemnate de aici au determinat crearea unei puternice industrii a lemnului, care însă s-a concentrat exagerat în combinate mari în detrimentul localităților forestiere din zonă. După cum se poate vedea și la Muzeul Lemnului din Câmpulung Moldovenesc, o adevărată civilizație a lemnului s-a dezvoltat aici, produs care are mii de utilizări. Activitatea de cultura pădurilor și de exploatarea lemnului care se desfășoară oferă posibilități de muncă unui număr însemnat de oameni, nu numai temporar sau sezonier, ci și permanent. Până nu demult se considera că funcția principală a acestor păduri ar fi numai aceea de a produce lemn. În prezent această optică se schimbă pe zi ce trece, se iau considerare, pe lângă alte produse ale pădurilor și factorii principali de protecție a mediului ambiant. La o analiză mai atentă a situației actuale și a fenomenelor naturale survenite în ultimele decenii (Ichim R., 1988, 1990 ș.a.), se pare că în prezent se pune problema ca funcția protectivă să treacă pe primul plan iar cea de producție să fie subordonată sau puternic corelată cu aceasta. Fără a greși, putem afirma că toate pădurile din această zonă joacă un rol deosebit pe linie de protecție a mediului ambiant. Având în vedere marile comori ale naturii și istoriei, existente pe acest mic teritoriu a țării noastre, funcționalitatea acestor păduri se impune a fi reanalizată, în deplină concordanță cu cerințele societății și ale protecției mediului ambiant.

1. Funcțiile economice

Pădurile județului Suceava îndeplinesc, după majoritatea indicatorilor economici, și un rol economic de prim rang, atât la nivel național cât și regional, situându-se comparativ cu celelalte zone ale țării pe primul loc (Giurgiu, V., 1978). Astfel, procentul de împădurire este aici de 53 %, suprafața acestor păduri deținând 7,7 % din suprafața totală a pădurilor țării, 20,3 % revenind celor de rășinoase.

Ponderea pe țară, după volumul lemnului pe picior, este de 22,3 %, după posibilitatea de produse principale 7,8 %, după posibilitatea totală 8,8 % după cea de rășinoase 23,4 %, după creștere (m³/an/ha) ponderea este de 13,0 % din cea a pădurilor țării. În raport cu

producția de lemn de rezonanță, la nivelul anului 1978 județul Suceava deținea 61 % din producția țării la acest sortiment, după producția de cherestea deținea 16,4 % din cea a țării, 8,4 % la placaj, 15,4 % la PAL, 17,1 % PFL, mobilă 57 % și 13,8 % la celuloză. Ponderea producției globale a industriei lemnului în producția industrială a județului este de 24,3 %. In ce privește ponderea personalului angajat în industria lemnului în toată țara acesta era de 7,5 %, iar în cadrul județului 35,4 %.

După cum se vede, pădurile din această zonă, în cadrul economiei forestiere a țării dețin o pondere ridicată, situându-se pe primele locuri la aproape toți indicatorii economici analizați (Ichim R. 1988).

Lemnul de rezonanță. Încă cu aproape un secol în urmă a început exploatarea masivă a lemnului de rezonanță în pădurile din această zonă. Exploatarea abuzivă care s-au practicat în trecut au dus la distrugerea pădurilor seculare și a ructurilor diversificate, defavorizând formarea acestui sortiment pretențios.

Identificarea tuturor arboretelor cu molid de rezonanță și a stațiunilor forestiere capabile să producă acest sortiment, protecția acestor arborete și constituirea prin amenajament a unor serii de gospodărire specializate pentru producția lemnului de rezonanță prin gruparea scriptică a arboretelor și stațiunilor corespunzătoare și stabilirea unor măsuri adecvate de gospodărire ca regenerarea naturală, cicluri mari de producție (130-150 ani), ar fi de mare importanță. In această direcție s-au și luat unele măsuri, în sensul că prin amenajamente s-au constituit așa numitele rezervații de molid cu lemn de rezonanță și anumite zone de protecție acestora, ceea ce este încă prea puțin față de necesar. Suprafața acestor rezervații după ICAS (1981) se ridică la 4319 ha, ceea ce este foarte puțin față de ceea ce a fost în trecut, dar important este să le conservăm și gospodărim corespunzător și aceste relicve ale fostelor păduri seculare care vorbesc despre trecutul și potențialul stațional excepțional al acestor ecosisteme. Inițierea unor cercetări privind însușirile generale, regenerarea și particularitățile de creștere și dezvoltare a molidului de rezonanță și a factorilor staționali care favorizează localizarea și dezvoltarea etc., ar fi de mare importanță în această zonă.

Lemnul de cherestea și celuloză. Județul Suceava este unul din marii producători de cherestea de rășinoase (16,4 %) și de celuloză (13,8 %) din țara noastră, motiv pentru care s-au și amplasat în această zonă mari unități de prelucrare industrială fabrici de cherestea și combinate de industrializare a lemnului). Potențialul stațional existent favorizează producerea acestor sortimente. In viitor se întrevide o scădere a ponderii lemnului de cherestea de rășinoase în județul Suceava din mai multe motive: pe de o parte, creșterea ponderii masei lemnoase rezultate din exploatarea produselor secundare, iar pe de altă parte, deficitele la unele clase de vârstă, diminuarea suprafețelor arboretelor naturale, de productivitate și calitate superioară cât și suprasolicitarea acestor păduri în ultimele decenii.

Producția de cherestea de rășinoase din această parte a țării va fi serios afectată și de starea actuală a acestor păduri, în deosebi din cauza vătămărilor provocate la arborii în picioare, pe suprafețe imense de cervide prin cojiri și roaderi (Ichim R. 1990), care duc la deprecierea lemnului tocmai în zona unde arborii înregistrează dimensiunile cele mai mari. Calitatea lemnului de cherestea, în viitor, va fi inferioară nu numai din cauza frecvenței putregaiului roșu de diferite tipuri cât și din cauza scăderii dimensiunilor arborilor la exploatabilitate și, în general, a structurii arboretelor. Cu toate acestea, și în viitor lemnul de cherestea de rășinoase va constitui unul din importantele obiective economice ale gospodăririi pădurilor din județul Suceava. Se impune însă a se reduce la maximum exportul de cherestea și a se intensifica exportul de mobilă și de produse cu un grad mai înalt de prelucrare a lemnului de cherestea.

In privința **lemnului de celuloză**, el rezultă oricum în această zonă unde ciclurile lungi de producție sunt specifice gospodăririi pădurilor de rășinoase și de amestec, dar acest

sortiment poate rezulta și din exploatarea produselor secundare, suprafețe imense fiind restante cu astfel de lucrări. Însuși structura pe clase de vârstă a arboretelor din Bucovina ne atestă acest lucru, în viitor trebuind să acordăm o atenție deosebită lucrărilor de îngrijire și conducere a arboretelor de molid, pentru a le spori rezistența la vânt și zăpada (Ichim R. 1974, 1981 și 1990). Crearea de culturi de molid specializate pentru producția lemnului de celuloză în această zonă se consideră ca fiind inoportună.

Pe de altă parte, nu putem trece cu vederea risipa mare de lemn de lucru cu utilizări superioare, care se mai face în gospodăriile țărănești (la diferite împrejurimi: fânare, grajduri etc., și chiar ca lemn de foc) de aici, îndeosebi în perioada de după decembrie 1989. Măsuri de protejare a lemnului din aceste construcții la contractul cu pământul și apa nu se iau. Este necesar ca la aceste lucrări să se folosească și alte materiale (piatră, cărămidă, beton, fier etc.) eventual numai lemn de dimensiuni corespunzătoare, iar doborârea lemnului să se facă în afara perioadei de vegetație, prelucrarea numai în stare uscată etc. Impregnarea lemnului de lucru cu diferite substanțe chimice contra ciupercilor și insectelor dăunătoare, izolarea de pământ unde este cazul, sunt alte măsuri care se impun a fi luate în toate gospodăriile țărănești.

Risipa mare de lemn de lucru care se mai face trebuie stopată. Să nu uităm faptul că pe plan mondial, lemnul stă acum pe același loc cu cărbunele, fierul și petrolul, devenind o materie primă de prim rang. În lume există o adevărată foamă de lemn, iar resursele nu sunt inepuizabile. Omenirea începe să privească pădurea cu alți ochi și nu numai ca o sursă de materie primă, ca o uzină care produce lemn, etc.

Lemnul de foc. Deși suntem într-o regiune cu multe păduri, lemnul de foc constituie o problemă nu prea ușoară atât pentru populația de la orașe cât și la sate. Să nu uităm faptul că în zona montană îndeosebi, aproape 6 luni de zile pe an locuințele trebuiesc încălzite. Dar nu numai spre aceasta este vorba, ci și de gătitul mâncării la oameni și preparatul acesteia la unele animale.

Folosirea lemnului la foc trebuie considerată ca o risipă de materie primă, care trebuie redusă la maximum prin diferite măsuri. A nu se folosi la foc lemn cu alte utilizări, iar lemnul destinat la foc să fie complet uscat, sobele și instalațiile de încălzire să fie bine construite etc.

Produsele accesorii. Producția de fructe de pădure, ciuperci comestibile, rășină, pomi de iarnă, carne de vânat, mierea de albine etc., care intră în categoria produselor accesorii ridică pe o treaptă superioară rolul economic al acestor păduri. Între anii 1962-1973 s-au recoltat 39.707 tone fructe de pădure și 1918 tone ciuperci comestibile. La fructe de pădure, ponderea cea mai ridicată o are zmeura cu 26.027 tone, murele și afinele negre, iar la ciuperci comestibile gălbiorii și ghebele. Se observă că de la an la an cantitățile recoltate diferă, datorită influențelor negative ale unor factori meteorologici (înghețuri, grindină etc.). În ultimii ani însă, chiar și în condiții climatice favorabile se constată din ce în ce mai mult o scădere a cantităților recoltate da principalele fructe de pădure (zmeură, mure și afine îndeosebi). Cauza principală ar fi închiderea stării de masiv în numeroase suprafețe plantate.

2. Funcțiile protective

Pe lângă funcțiile economice, pădurile din această zonă îndeplinesc și importante funcții de protecție a mediului ambiant. Un rol deosebit în această privință revine pădurilor de molid care prin excelență pot fi considerate și ca păduri de protecție. Fără aceste păduri frumusețea naturală a peisajului montan din Bucovina ar fi de neconceput și în ultimă analiză întreaga activitate turistică de aici este influențată de acest peisaj. Suprafața totală a pădurilor cu funcții de protecție din județul Suceava, se ridică numai la 17 %, ceea ce față de media pe țară de 35 % este mult prea puțin, dacă avem în vedere și starea pronunțată de instabilitate ecologică care caracterizează aceste ecosisteme. Ponderea redusă a pădurilor din grupa I-a,

față de media pe țară, ar avea următoarele explicații: (1) terenul este mai puțin accidentat, în general relieful se caracterizează prin culmi domoale, cu pante mai puțin pronunțate care nu ridică probleme deosebite în legătură cu protecția solului, (2) în județul Suceava nu există lacuri de acumulare (3) unele păduri cu funcții de protecție au rămas în afara acestor zone etc.

În viitor, probabil că ponderea pădurilor cu funcții speciale de protecție va crește, ca urmare a construirii unor lacuri de acumulare, a dezvoltării industriei turismului, cauzată de potențialul natural și social deosebit de favorabil, cât și de constituirea unor parcuri naturale și rezervații științifice. Viitoarea zonare funcțională a pădurilor din Bucovina va trebui să acorde o importanță mai mare pădurilor de interes social, a celor din jurul monumentelor istorice, lărgind zona de protecție, impunându-se o reconsiderare a cadrului natural autentic, așa cum a fost inițial.

Funcțiile protective cele mai importante pe care le îndeplinesc aceste păduri în suprafața totală de 75,6 mii. hectare, sunt: (1) funcția hidrologică sau de protecție a apelor, care cuprinde 9 % din suprafața totală a pădurilor cu rol de protecție, (2) funcția de protecție a solurilor, care deține cea mai mare pondere și anume 49 % din total, (3) funcția pădurilor de interes social (23 %), funcția de protecție a monumentelor naturii și a rezervațiilor științifice cu 18 %.

În ce privește funcția de protecție a apelor, menționăm rolul deosebit care le revine pădurilor de molid pentru protejarea apelor minerale din bazinul Dornelor (apele minerale de la Coșna, Poiana Negri, Neagra, Șarul Dornei, Negrișoara ș. a.). Pădurile din această categorie aparțin de ocoalele silvice Coșna, Dorna Candreni și Vatra Dornei, ponderea lor ca suprafață se ridică la 9 %. În aceste păduri sunt necesare a se aplica metode de gospodărire diferențiate, atât în privința tăierilor de produse principale, cât și a operațiunilor culturale și de igienă. În perimetrul acestor păduri se va urmări permanentizarea vegetației forestiere, fiind contraindicate aplicarea de îngrășăminte chimice, ierbicide, combaterea dăunătorilor forestieri cu substanțe chimice. Și pentru protecția lacului de acumulare de la Bicaz pădurile din bazinul superior al Bistriței, au un rol deosebit. Funcția hidrologică a acestor păduri trebuie înțeleasă și ca o importantă funcție energetică, care în actuala penurie de materii prime și de energie joacă un rol deosebit. Situate la obârșia unor râuri de mare importanță social economică (ca Bistrița, Moldova și Suceava), pădurile din această zonă îndeplinesc un rol hidrologic excepțional.

Concepția că pădurile au numai un rol monofuncțional, adică numai pentru producția de lemn, a fost revizuită și înlocuită cu rolul bifuncțional al acestor păduri, adică păduri cu funcții de producție și protecție, funcția de protecție fiind comună tuturor pădurilor țării. Pe lângă acestea, potrivit legii și noilor criterii de zonare, pădurile României mai cuprind 58 categorii funcționale. Pădurile din zona montană contribuie la consolidarea cursurilor de apă și a rețelei hidrografice, destul de bine reprezentată în această regiune.

Un rol deosebit în protecția solului îl îndeplinesc pădurile de aici, a căror suprafață ajunge la 49 % din totalitatea celor cu funcții de protecție. Aceste păduri protejează solurile contra eroziunilor și alunecărilor de teren. În ocoalele silvice Crucea, Breaza, Falcău, Vama, Pojorâta, Vatra Dornei ș.a., se găsesc cele mai multe păduri cu rol de protecția solului, îndeosebi cele situate pe versanți cu pante mari și erozibile și din unele perimetre de ameliorare și terenuri degradate etc. Sarcini importante în problema protecției solului revine sectorului de exploatarea pădurilor prin aplicarea unor tehnologii adecvate, în deplină concordanță cu aceste cerințe ale factorilor mediului ambiant. De mare urgență este în prezent reglementarea circulației interioare a lemnului în fiecare unitate amenajistică. Rolul antieronzional al pădurilor, după cum arată Giurgiu (1978) se caracterizează prin aceea că acestea măresc viteza de infiltrare a apei în sol, consolidează terenul prin intermediul sistemului radicular, protejează solul prin intermediul litierii, rețin în coronamentul arborilor

o parte din precipitațiile căzute etc. Toate acestea duc la prevenirea eroziunii solului și la îndeplinirea funcției de protecție a unui factor important al mediului ambiant.

Metodele de gospodărire aplicate în trecut, ca tăierile rase pe mari suprafețe (Ichim R. 1988), doborâturile de vânt în masă ca și cele dispersate, corelate cu tehnologiile aplicate, cu precipitațiile abundente din zona montană și cu unele particularități ale fondului forestier au accentuat și favorizat fenomenul de eroziune.

O mare parte din suprafața acestor păduri se află în terenuri cu pantă mai mare de 20°, iar altitudinal peste 70 % din suprafața fondului forestier se află la altitudini mai mari de 800 m, deci în zone cu precipitații abundente. Având în vedere panta relativ redusă și substratul litologic stabil (cu excepția terenurilor cu grohotișuri existente îndeosebi în bazinul superior al Moldovei - ocoalele silvice Breaza și Pojorâta) pericolul de eroziune a solurilor și de alunecare a terenurilor în această regiune este mai mic. Alunecări de teren s-au produs și în această zonă cum ar fi, de exemplu, cele de sub masivul Rarău (Ocolul silvic Pojorâta), de la Prisaca Dornei (Ocolul silvic Vama), în pădurea de la Ilișești (Ocolul silvic Solca), în Ocolul silvic Marginea și chiar în orașul Suceava.

Pădurile din județul Suceava îndeplinesc funcții importante și de interes social, suprafața acestora ridicându-se la 23,4 % din total. În această categorie intră pădurile din jurul stațiunilor balneoclimaterice, orașelor, sanatoriilor și caselor de odihnă etc. Bogatele izvoare de ape minerale din bazinul Dornelor au dus la crearea cu aproape un secol în urmă, a renumitei stațiuni de odihnă și tratament de la Vatra Dornei. Pădurile din jurul acestei stațiuni, care apar în de ocolul silvic Iacobeni, Coșna și Vatra Dornei, au un rol de protecție bine stabilit. Această stațiune este cunoscută și în alte țări din Europa. Împreună cu vegetația forestieră care o înconjoară crează o ambianță climato-terapeutică favorabilă pentru tratamentul oamenilor bolnavi. Amenajamentele silvice prevăd pentru pădurile din acest ansamblu climatic o serie de măsuri de gospodărire adecvate care vizează permanentizarea vegetației forestiere de aici. Tratamentele recomandate privesc tăieri de transformare spre grădinărit, extracții de protecție, tăieri de îngrijire etc. În practică însă, aceste prevederi nu s-au aplicat, ceea ce a avut ca urmare un grad înalt de instabilitate al acestor păduri cu structuri echienizate.

Tot în categoria pădurilor cu funcții sociale intră și pădurile din jurul unor orașe de interes turistic, considerate și ca stațiuni de odihnă, cum ar fi: Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Solca. În ultimul există și un renumit sanatoriu în apropierea căruia se află un parc frumos de rășinoase. Să menționăm și pădurile din jurul unor monumente istorice ca: Mănăstirea Voroneț, Putna, Sucevița, Vatra Moldoviței și Dragomirna care înfrumusețează cadrul acestor locuri istorice. Structura acestor păduri însă nu mai corespunde cu cea care a fost inițial, în prezent aceste păduri sunt echienizate și necesită lucrări de transformare pentru realizarea acelor structuri amestecate și diversificate care au existat în trecut.

Pădurile din această parte a țării prezintă și un interes deosebit din punct de vedere turistic și peisagistic. Avem în vedere traseele turistice de o rară frumusețe și șoselele care străbat această regiune în toate direcțiile: pe Valea Bistriței - spre Prislop sau spre Bicăz, spre Bistrița Năsăud, peste Măgura sau pe Valea Moldovei de la Mestecăniș la Câmpulung Moldovenesc și Suceava, de la Câmpulung Moldovenesc peste Trei Movile la Ciumârna, Sucevița, Putna, de la Câmpulung peste Rarău, în Valea Bistriței, de la Frasin peste Puzdra la Broșteni în Valea Bistriței etc. Aceste trasee admirate și de turiștii străini sunt de o frumusețe unică.

În categoria pădurilor de interes social intră și pădurile din jurul unor cabane turistice și de odihnă cum ar fi Cabana Rarău, Zugreni, Deia, Ilișești, Ariniș, Mestecăniș, Trei Movile etc.

În cadrul zonării turistice a țării (după Zlatev-Ionescu ș.a., 1978) s-a făcut o ierarhizare a județelor după anumite criterii, județului Suceava revenindu-i locul 7. Factorii care s-au luat în considerare și locul ocupat de județul Suceava după aceste criterii au fost:

- potențialul natural.....	10
- potențialul cultural istoric.....	1
- căi de comunicație.....	5
- baza materială.....	13
- activitate turistică.....	8
- valoarea producției industriale.....	15
- populație.....	4
- grad de urbanizare.....	21
- așezare în teritoriu.....	8
- rangul mediu.....	9,4

Analizând aceste criterii constatăm că județul Suceava ocupă locul 1 pe țară în privința potențialului cultural istoric, în raport cu celelalte criterii ocupă locuri diferite: după gradul de urbanizare locul 21, după bază materială existentă din punct de vedere turistic locul 13, etc.

Existența complexului de mănăstiri de valoare internațională, corelat cu frumusețile peisajului natural de aici va determina și în viitor creșterea continuă a rolului turistic al acestor păduri. Cu nimic nu s-ar greși dacă cea mai mare parte din suprafața acestui teritoriu s-ar transforma într-un parc natural de rang național și internațional, constituindu-se așa numitul Parc natural al mănăstirilor din Moldova de nord (Giurgiu, 1978).

În afară de aceasta, în județul Suceava 18,3 % din suprafața pădurilor cu rol de protecție sunt constituite în păduri monumente ale naturii și rezervații științifice, care le conferă o importanță protectivă deosebită. În această categorie intră și Codrul secular Slătioara (Ocolul Silvic Stulpicani), unicul vestigiu al fostelor păduri virgine din Bucovina ca și Codrul secular Giupalău (Ocolul Silvic Pojorâta). Având în vedere ponderea actuală redusă a pădurilor cu rol de protecție în județul Suceava și cerințele privind calitatea vieții și protecției mediului ambiant, este necesar a se revizui actuala zonare funcțională a pădurilor de aici, a se majora suprafața acestor păduri și a se elabora și aplica măsuri adecvate de gospodărire. În orice caz, în secolul XXI care urmează, în gospodărirea pădurilor din această zonă ca și din întreaga țară de altfel principiul ecologie, respectiv funcțiile protective vor fi cele care vor avea prioritate.

Bibliografie

- Giurgiu, V. ș.a., 1978: Zonarea economico-socială a pădurilor din R.S. România. Referat final. ICAS București.
- Ichim, R., 1976: Doborâturile de vânt din pădurile județului Suceava. ICAS Seria II București.
- Ichim, R. și Barbu, I., 1981: Rupturile și doborâturile produse de zăpadă în pădurile județului Suceava. ICAS Seria II București.
- Ichim, R., 1988: Istoria pădurilor și silviculturii din Bucovina. Editura CERES București.
- Ichim, R., 1990: Gospodărirea rațională pe baze ecologice a pădurilor de molid. Editura CERES București.

Summary

Productive and protective functions in the Sureava County

It is presented an analysis and a synthesis of the principal productive and protective functions of the forests in the Suceava county using some social and economical indexes. According to the most of these indexes, the forests in this zone have an very important national and regional role, beeing on the first place in comparison with these in other zones of the country.